<u>הנרקיס המצוי</u>

על מלך הביצה

מעיין לוזון, בת שירות לאומי, בית ספר שדה גולן

"כְּבָר פּוֹרְחִים נַרְקִיסִים בִּשְׁמוּרוֹת-הַטֶּבַע
מַרְבָדִים נִפְרָשִׂים בִּשְׁפֵלַת-הַחוֹף.
כַּלָּנִית וְכַרְכֹּם, אֶלֶף גּוֹן וָצֶבַע וְהַחֹק שֶׁאוֹמֵר - כָּאן אָסוּר לִקְטֹף!"

החרמון לבן, הגולן ירוק, בריכות החורף התמלאו והנרקיס המצוי ממלא את הנוף בפריחה לבנה עם ריח נעים של חורף. אז מי הוא הנרקיס, מלך הביצות, שכולנו כל כך אוהבים?

נרקיס מצוי, אחו נוב. צילום: מעיין לוזון

נרקיסנו שלנו הוא עשב רב שנתי ממשפחת הנרקיסיים ומעדיף את מקום מגוריו, כמובן, בביצות אך ניתן למצוא אותו גם בכיסי קרקע בין סלעים בהרים ויש הרואים באוכלוסייה של נרקיס ההרים כמין נפרד מנרקיס הביצות. לא רק יופיו הופך אותו למלך הביצות שלנו, אלא גם תבונתו. בחלקו התחתון של הפרח נמצאת הפקעת שמקיימת חילוף חומרים מועט, גם כשאנו לא רואים עקבות לפרח מעל פני הקרקע וכך הוא שורד את עונות החום. כשמגיעה העונה החביבה עליו, החורף, בין חודשי נובמבר-פברואר, מצמיחה הפקעת עלים סרגליים קירחים, אריכים וצרים, שהקצה שלהם מעוגל וביניהם מתרומם גבעול-פריחה עגול, קירח, חסר עלים, הנושא 1–15 פרחים ומגיע לגובה 40 ס"מ.

אם כבר מדברים על חלקו העליון של הפרח וחוכמתו... העוקץ עליו נישא הפרח נוטה על צדו והעטרה מגינה על האבקנים מהצפתם בגשם. מתחת לתפרחת, עלי העטיף של הפרח משומנים, כך שטיפות הגשם מחליקות ממנו. גם יפה וגם חכם! ומי חבריו של הפרח המוצלח? בשעות היום זוכה לביקורים ע"י חרקים שונים ולעת ערב מגיעים דבורים, זבובי-רחף והרפרפים (פרפרי הלילה) שיכולים לשאוב את הצוף החבוי בתחתית צינור הפרח ולחגוג עד אור הבוקר מטעמו. בנוסף לכל אלה מגיעים גם ילדים מתוקים שדוחפים את חוטמיהם אל מרכז הפרח ונהנים מריחו הנפלא. ובמה עוזרים כל החברים הנ"ל לנרקיס? הלוא הם עוזרים להאבקת הפרח והתרבותו. בנרקיס, כמו בחמציץ, שנית ופשתה, מופיעה התופעה הֶטֶרוֹסְטִילְיָה שמחלקת את אוכלוסיית הפרחים מאותו מין לשתי קבוצות: קבוצה אחת בעלת עמוד עלי קצר ונמוך מהאבקנים, לעומת הקבוצה השנייה בעלת עמוד עלי ארוך שצלקתו גבוהה מהאבקנים וכך מונעת האבקה עצמית של הפרח ויוצרת מגוון גנטי רחב. מגביר את הישרדות המין מפני שינויי טבע והכחדת מין בעקבותיהן. בשונה ממינים אחרים עם אותה תופעה, מבנה זה לא מונע לחלוטין האבקה פורייה גם בין פרטים שיש להם את אותו המבנה.

אז מה שלום האוכלוסייה של הנרקיסים בארצנו? הנרקיס שידוע בבתי גידול בביצות סבל קשות מייבוש בתי גידולו ולא רק זאת גם מקטיפה ועקירה ולכן כיום הוא צמח מוגן.

מוזמנים ללכת לראות את פריחתו המרשימה, לפי המלצת מסלול החודש, באחו נוב. להריח את ריחו הקסום, ליהנות מיופיו ולזכור תמיד מי הוא מלך הביצה!